

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 4, NO 7, STIP, 2019

ГОД. IV, БР. 7
ШТИП, 2019

VOL. IV, NO 7
STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 4, Бр. 7
Штип, 2019

Vol. 4, No 7
Stip, 2019

PALMK, VOL 4, NO 7, STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delcev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercrusse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска-Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, С. Македонија

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, N. Macedonia

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Намита Субиото, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Namita Subiotto, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Александра Лазаревска, Виолета Јанушева

ТУЃИТЕ ЗБОРОВИ И ЗАЕМКИТЕ ВО НОВИНАРСКИОТ ПОТСТИЛ
НА МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Aleksandra Lazarevska, Violeta Janusheva

THE FOREIGN AND THE LOANWORDS IN THE JOURNALISTIC
SUBSTYLE OF THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

27 Tuba Uzun

UYGUR DÖNEMİ ESERLERİNDE DUYGUSAL YAKINLAŞMA VE
UZAKLAŞMA GÖSTERGELERİ (FİLLER)

Tuba Uzun

SIGNS OF INTIMACY AND DISAGREEMENT IN TEXTS OF
UYGHUR PERIOD

35 Julian Vasseur

EMPHASE ET EXPRESSIVITÉ DANS LES ÉCHANGES
CONVERSATIONNELS BILINGUES NÉPALI-ANGLAIS

Julian Vasseur

EMPHASIS AND EXPRESSIVITY IN THE DAILY SPEECH
OF NEPALI-ENGLISH BILINGUALS

47 Constantin Ntiranyibagira

LA LEXICALISATION INTRAVERBALE DES FORMES TRANSITIVES
EN KIRUNDI. CAS DES AFFIXES RÉFLÉCHI ET APPLICATIF

Constantin Ntiranyibagira

INTRA-VERBAL LEXICALIZATION OF TRANSITIVE FORMS IN
KIRUNDI. THE CASE OF REFLEXIVE AND APPLICATIVE AFFIXES

55 Abraham Mahoubé Olou

TYPOLOGIE DES PRÉFIXES EN FRANÇAIS

Abraham Mahoubé Olou

TYPOLOGY OF PREFIXES IN FRENCH

65 Наџи Селими
ЈАЗИКОТ И КУЛТУРАТА ВО ДИЈАСПОРАТА – ИСТРАЖУВАЊЕ
СПРОВЕДЕНО КАЈ ДЕЦАТА СО МАКЕДОНСКО ПОТЕКЛО ВО
ШВАЈЦАРИЈА
Naxhi Selimi
CULTURAL FACTORS IN LANGUAGE LEARNING – A STUDY ON
CHILDREN OF MACEDONIAN ORIGIN IN SWITZERLAND

77 Марија Соколова
СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ИСТИ СТИМУЛУСИ ОД
МАКЕДОНСКИОТ АСОЦИЈАТИВЕН РЕЧНИК СО ДРУГИ
АСОЦИЈАТИВНИ РЕЧНИЦИ
Marija Sokolova
COMPARED ANALYSIS OF THE SAME STIMULUS FROM THE
MACEDONIAN ASSOCIATIVE DICTIONARY WITH OTHER
ASSOCIATIVE DICTIONARY

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

89 Danijela Kostadinović
SYMBOLISM AND MUSICAL ASPECTS OF WIND IN THE SHORT
STORY “ZURLO’S MOST BEAUTIFUL DAY” BY ZHIVKO CHINGO

97 Konan Koffi Syntor
ACTION DANS LA RESACA DE JUAN MARSÉ, QUELLES
ATTRIBUTIONS AUX PERSONNAGES ?
Konan Koffi Syntor
ACTION IN LA RESACA BY JUAN MARSÉ, WHAT ATTRIBUTIONS
TO THE CHARACTERS?

111 Марија Ѓорѓиева Димова
„ОНТОЛОШКИ СКАНДАЛ“: ИГРИТЕ СО ГРАНИЦИТЕ ПОМЕЃУ
СВЕТОВИТЕ И ТЕКСТОВИТЕ
Marija Gjorgjieva Dimova
“ONTOLOGICAL SCANDAL”: GAMES WITH BOUNDARIES BETWEEN
WORLDS AND TEXTS

123 Даниела Андоновска-Трајковска
ХРОНОТОПИТЕ ВО ПЕШНАТА „МИКЕЛАНЏЕЛО“ ОД БОРЧЕ ПАНОВ
Daniela Andonovska-Trajkovska
THE CHRONOTOPES IN BORCHE PANOV’S LYRICAL POEM TITLED
“MICHELANGELO”

- 137 Maguette Dieng**
 LA GUERRE EN AFGHANISTAN DANS MUSICA PARA FEOS DE
 LORENZO SILVA : ENTRE DENONCIATION ET HOMMAGE
Maguette Dieng
 THE WAR IN AFGHANISTAN IN “MUSICA PARA FEOS” BY
 LORENZO SILVA: BETWEEN DENUNCIATION AND TRIBUTE
- 151 Ben Hamou Malak**
 LANGUE ET THÉÂTRALITE DANS UN CAPTIF AMOUREUX DE
 JEAN GENET
Ben Hamou Malak
 LANGUAGE AND THEATRICALITY IN UN CAPTIF AMOUREUX
 BY JEAN GENET
- 161 Samia Boudaa**
 EFFET DE PALIMPSESTE DANS LE ROMAN LE VILLAGE DE L'ALLEMAND
 OU LE JOURNAL DES FRERES SCHILLER DE BOUALEM SANSAL
Samia Boudaa
 EFFECT OF PALIMPSEST IN THE NOVEL LE VILLAGE DE L'ALLEMAND
 OU LE JOURNAL DES FRÈRES SCHILLER BY BOUALEM SANSAL
- 171 Славчо Ковилоски**
 НАСЛЕДНИЧКАТА НА ХОМЕР: ДАФИНА ОД СЕЛО ПРОСЕНИК,
 СЕРСКО
Slavcho Koviloski
 SUCCESOR OF HOMER: DAFINA FROM THE VILLAGE OF PROSENIK,
 SERRES AREA
- 183 Марија Леонтиќ**
 ПОЕТСКИОТ ВИД ГАЗЕЛ ВО РАМКИТЕ НА ОСМАНЛИНСКАТА
 ДИВАНСКА КНИЖЕВНОСТ
Marija Leontik
 THE POETIC TYPE GAZEL IN THE OTTOMAN DIVAN LITERATURE
- 195 Rabie Ruşid**
 DOĞU MAKEDONYA İŞTİP YÖRESİNİN YÖRÜK MASALLARINDA
 FORMEL UNSURLAR
Rabie Rushid
 THE FORMAL ELEMENTS RESEARCH OF YORUKS TALE
- 203 Славица Урумова-Марковска**
 ДОМОТ КАКО ТРАДИЦИЈА ВО РАСКАЗИТЕ НА МАЏУНКОВ
Slavica Urumova–Markovska
 HOME AS A TRADITION IN THE STORIES OF MADZUNKOV

- 213 Danijela Mišić**
HEMINGWAY'S MAN IN STRUGGLE WITH THE SEA AND HIMSELF

КУЛТУРА / CULTURE

- 221 Стојанче Костов**
„ТЕШКОТО“ – СИНОНИМ ЗА ТЕШКО ОРО ОД ТИПОТ НА „ЛЕСНОТО“
Stojance Kostov
THE DANCE TESHKOTO (THE HARD ONE) – A SYNONYMUS OF A
HARD DANCE FROM THE TYPE OF LESNOTO (THE EASY ONE)

- 229 Катерина Деспот, Екатерина Намичева, Михаил Намичев**
ВЛИЈАНИЕТО НА МЕБЕЛОТ ВРЗ КУЛТУРОЛОШКИОТ АСПЕКТ НА
СТАНБЕНИОТ ПРОСТОР ВО ПРВАТА ПОЛОВИНА НА 20 ВЕК
Katerina Despot, Ekaterina Namiceva, Mihail Namicev
CULTURAL ASPECT IN THE APPLICATION OF FURNITURE IN THE
INTERIORS OF SKOPJE'S PALACES FROM THE FIRST HALF OF THE 20TH
CENTURY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 241 Silvana Neshkovska**
THE “WELFARE” OF ENGLISH COLLOCATIONS AT THE HANDS OF
MACEDONIAN STUDENTS OF ENGLISH

- 251 Veronika Kareva**
COMMUNICATIVE COMPETENCE OF ENGLISH TEACHERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 263 Лидија Тантуровска**
ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ЗА ЈАЗИЧНИТЕ ГРЕШКИ ПО
МОРФОЛОГИЈА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
ОД МАРИЈА ГРКОВА
Lidija Tanturovska
DOCTORAL DISSERTATION OF MORPHOLOGICAL ERRORS MADE BY
STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION BY MARIJA GRKOVA

- 273 Ранко Младеноски**
ЗНАЧЕЊЕТО НА КНИЖЕВНИОТ ТЕКСТ КАКО ПРОЦЕС
Ranko Mladenoski
SIGNIFICANCE OF THE LITERARY TEXT AS A PROCESS

287 ДОДАТОК / APPENDIX

ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Ми претставува чест да бидам член на меѓународниот Уредувачки одбор на „Палимпсест“, меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања, иницирано и формирано на Филолошкиот факултет во Штип пред три години, а ми претставува и особена чест да учествувам со предговор за седмиот број.

Од првата година па до сега списанието излегува редовно во два броја годишно со широк спектар на трудови од сите предвидени рубрики („Јазик“, „Книжевност“, „Култура“, „Методика на наставата“, „Прикази“), со автори од разни земји и од различни истражувачки профили. Објавувањето на списанието во електронска форма е многу важно, бидејќи овозможува побрза дистрибуција и отворен пристап, а со тоа и поширок круг на читателска публика како и поголеми можности за примена на резултатите од објавените трудови.

Во „Палимпсест“ бр. 7 има 25 трудови (12 оригинални научни трудови, 10 стручни трудови, 1 прегледен труд и 2 приказа) на автори од единаесет држави и тоа Македонија, Турција, Франција, Бурунди, Бенин, Швајцарија, Србија, Брегот на Слоновата Коска, Сенегал, Мароко, Алжир, напишани на македонски, англиски, француски и турски јазик. Трудовите ги пополнуваат сите рубрики на списанието. Квантитативно доминираат трудовите од рубриката „Книжевност“ (вкупно 12, а во нив се истражуваат дела на класици и на современи македонски, руски, турски, шпански, француски, алжирски, американски автори, како и народното творештво), следува рубриката „Јазик“ со 7 статии (истражувања од областа на следниве јазици: македонски, турски, француски, непалски, кирунди), 2 статии се посветени на културолошки истражувања (за етнокоролошките карактеристики на ората Тешкото и Лесното и за влијанието на мебелот врз културолошкиот аспект на станбениот простор во првата половина на 20 век во Скопје), 2 статии се од областа на методиката на наставата по англиски јазик, а списанието завршува со рецензијата за докторската дисертација за јазичните грешки поврзани со менливите зборови во македонскиот јазик кај учениците во основното образование од Марија Гркова и со освртот кон научно-литературната монографија на Венко Андоновски за книжевниот текст како процес.

Им честитам и им благодарам на авторите и на сите јазични редактори, рецензенти и соуредници за нивниот придонес кон оформувањето на седмиот број на списанието „Палимпсест“ на кое му посакувам што повеќе читатели!

Намита Субиото, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

I am honoured to be a member of the International Editorial Board of “Palimpsest”, an international journal for linguistic, literary and cultural research, initiated and established three years ago at the Faculty of Philology in Stip. It is also a great privilege to participate with the foreword of the seventh issue.

From the first year until now, the journal has been published twice a year on a regular basis, with a wide range of papers covering all of the sections (Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews), created by authors from many different countries and various research profiles. Publishing a journal in electronic form is quite significant because it enables faster distribution and open access, thus enabling a wider circle of readership and greater opportunities for applying the results of the published papers.

In the 7th issue of “Palimpsest” there are 25 papers (twelve original scientific papers, ten theoretical papers, one review paper and two book reviews) by authors from eleven countries: Macedonia, Turkey, France, Burundi, Benin, Switzerland, Serbia, Ivory Coast, Senegal, Morocco, and Algeria, written in Macedonian, English, French and Turkish. The papers cover all the sections of the journal. The biggest number of papers belong to the Literature section (a total of twelve papers in which classical and contemporary Macedonian, Russian, Turkish, Spanish, French, and Algerian authors as well as folk arts are the subject of research), followed by seven papers in the “Language” section (with research conducted in the following languages: Macedonian, Turkish, French, Nepalese, Kirundi), two papers are dedicated to the cultural research (on the ethnocoreological characteristics of the folk dances “Teshkoto” and “Lesnoto” and the influence of furniture on the cultural aspect of housing space in the first half of the 20th century in Skopje), two papers are in the field of English language teaching methodology, and finally the journal concludes with a review of the doctoral dissertation on language errors related to inflected words in the Macedonian language among elementary school students by Maria Grkova as well as a review of the literary monograph written by Venko Andonovski on the literary texts as a process.

I congratulate and express my gratitude to all the authors and language editors, reviewers and co-editors for their contribution to the creation of the seventh issue of “Palimpsest”, wishing them a wider readership.

Namita Subiotta, *Editor of “Palimpsest”*

СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ИСТИ СТИМУЛУСИ ОД МАКЕДОНСКИОТ АСОЦИЈАТИВЕН РЕЧНИК СО ДРУГИ АСОЦИЈАТИВНИ РЕЧНИЦИ

Марија Соколова

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija280280@yahoo.com

Апстракт: Придобивките од создавањето асоцијативен речник се огромни. Една од нив е можноста да се направи споредбена анализа меѓу асоцијативите од асоцијативните речници кај различни народи, т.е. јазици. Така може да се откријат специфичностите (сличностите и разликите) кај народите. При правење на такви споредбени анализи, најдобри резултати се постигнуваат доколку анализата се прави кај асоцијативни речници од народи (држави) чиешто јазици се слични или потекнуваат од иста јазична група, на пример, споредба на асоцијативите кај словенските народи. Но, овде не мислиме само на заедничкиот СЛАР – Словенски асоцијативен речник – туку и на поединечните асоцијативни речници од словенските народи.

Клучни зборови: *асоцијативи, бел, богат, вода, време, глава, глуп, говорење, ден, дом, живот, лице, љубов, рака.*

1. Вовед

Во асоцијативните речници кај различни јазици може да се најдат помалку или повеќе исти стимулуси. Тоа овозможува да се направи споредбена анализа. Во тој контекст се доби многу со излегувањето на СЛАР – Словенски асоцијативен речник, при што кај различни јазици се застапени исти стимулуси, а голема предност е тоа што изработката на СЛАР е извршена во речиси ист временски период. СЛАР излегол во Москва во 2004 година, а негови творци се: Н. В. Уфимцева, Г. А. Черкасова, Н. Караулов и Е. Ф. Тарасов. Придобивките од излегувањето на овој речник се огромни, но единствен негов недостаток е што не е омасовен, т.е. што опфаќа само дел од словенските народи: Руси, Белоруси, Бугари и Украинци. Се поставува прашањето дали кај народите коишто сè уште немаат изработено асоцијативен речник на својот јазик (каков што беше случајот со македонскиот јазик пред изработката на АРМЈ¹ – Асоцијативен речник на македонскиот јазик) би требало да се користат истите стимулуси што се користени во СЛАР? Да, бидејќи во тој случај би се добила можноста за поширока споредбена анализа

¹ АРМЈ – Асоцијативен речник на македонскиот јазик е дел од докторската дисертација „Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик“ на Марија Соколова.

на асоцијативите меѓу словенските народи. Но друго прашање е колку таа анализа би била квалитативна, имајќи ја предвид големата временска разлика која се јавува помеѓу изработката на асоцијативните речници (временски период од 10 и повеќе години). Станува збор за релативно подолг временски период, период во кој се можни генерални промени во културата, обичаите, сфаќањата, менталитетот кај народите, па според тоа и во асоцијациите меѓу луѓето. Доколку пред 20 години направевме асоцијативен тест, сигурно немаше да го добиеме истото асоцијативно поле за стимулусот Тоше како што го имаме сега.

2. Предмет, цел и задачи на истражувањето

Предмет на истражувањето се асоцијативните полиња на стимулусите од различни асоцијативни речници.

Целта на истражувањето е да се види фреквенцијата на дериватите² во асоцијативните полиња на стимулусите, но и фреквенцијата на стимулусите во асоцијативните полиња на дериватите.

Задача на истражувањето е да се споредат асоцијациите на 13 зборови стимулуси од асоцијативните речници на 5 јазици со асоцијациите во АРМЈ.

3. Популација

Користени се асоцијативните речници од 6 словенски јазици: македонски, српски, руски, белоруски, бугарски и украински. Материјалите за руски, белоруски, бугарски и украински јазик се земени од СЛАР, додека материјалите за српски јазик се земени од АРСЈ – Асоцијативен речник на српскиот јазик. За македонски јазик го користевме АРМЈ.

Карактеристично е што начинот на креирање на асоцијативните речници е сличен во сите 6 држави. Анкетирани се студенти. Анкетите се правени на листи од 100 збора (СЛАР и АРСЈ) и листи од 50 збора³ (АРМЈ). Во СЛАР на секој стимулус одговарале 500 испитаници, само во АРСЈ на секој стимулус одговарале 800 испитаници. Слично како и СЛАР и во АРМЈ на секој стимулус одговараа 500 испитаници, што го прави квалитетен материјал за вакви истражувања.

4. Методи и техники на истражувањето

При истражувањето се користеше статистичкиот и споредбениот метод. Се анализираа асоцијативните полиња на истите стимулуси: *бел*, *богат*, *вода*, *време*, *глава*, *глуп*, *говорење*, *ден*, *дом*, *живот*, *лице*, *љубов* и *рака*. За подобра споредба, резултатите за секој збор се претставени во табели.

² Овде терминот *дериват* означува различни варијанти на зборот: изведени, сложени, креирани со додавање на префикс и др.

³ Наше мислење е дека листа од 100 збора е премногу за анкетираниите. Тоа може да предизвика замор и намалена концентрација и да влијае врз објективноста на резултатите. Тоа е една од причините за неадекватни асоцијации на стимулусите.

Табела 1. Стимулусот *бел* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>бел</i>	551	1	белутрак (1)
српски <i>бео</i>	800	12	Београд (11), белина (1)
бугарски <i>бял</i>	581	3	белота (2), белџџк (1)
руски <i>белый</i>	592	2	белогвардеец (1), белџе (1)
белоруски <i>белы</i>	643	1	бялізна (1)
украински <i>білий</i>	479	0	/

Табела 2. Стимулусот *богат* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>богат</i>	548	2	богатство (1), небогат (1)
српски <i>богат</i>	800	0	/
бугарски <i>богат</i>	582	2	богаташ (1), богатство (1)
руски <i>богатый</i>	592	1	богатырь (1)
белоруски <i>багаты</i>	643	2	багацей (2)
украински <i>багатий</i>	479	0	/

Табела 3. Стимулусот *вода* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>вода</i>	574	1	воденица (1)
српски <i>вода</i>	800	5	воденица (2), вотка (1), водопад (1), водовод (1)
бугарски <i>вода</i>	579	1	водка (1)
руски <i>вода</i>	594	10	водка (6), водопад (3), водопровод (1)
белоруски <i>вада</i>	643	6	вадкасць (4), водапровод (1), водка (1)
украински <i>вода</i>	478	0	/

Табела 4. Стимулусот *време* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>време</i>	537	11	невреме (11)
српски <i>време</i>	800	6	невреме (6)
бугарски <i>време</i>	582	11	безвремие (11)
руски <i>время</i>	508	0	/
белоруски <i>час</i>	642	1	часіна (1)
украински <i>час</i>	477	0	/

Табела 4. Стимулусот *глава* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>глава</i>	543	5	главен (4), главоболка (1)
српски <i>глава</i>	800	4	главић (1), главна (1), главобоља (1), главурда (1)
бугарски <i>глава</i>	579	1	главоболие (1)
руски <i>голова</i>	590	0	/
белоруски <i>галава</i>	643	5	галоўнае (2), галоўны (2), галоўка (1)
украински <i>голова</i>	479	1	головний (1)

Табела 5. Стимулусот *глуп* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>глуп</i>	511	5	глупост (3), глупак (1), глупирање (1)
српски <i>глуп</i>	800	6	глупак (2), глупост (2), глупан (1), глупсон (1)
бугарски <i>глупав</i>	583	7	глупак (5), глупавичък (1), глупчо (1)
руски <i>глупый</i>	594	0	/
белоруски <i>дурны</i>	641	8	дурань (7), дурак (1)
украински <i>дурний</i>	478	5	дурень (5)

Табела 6. Стимулусот *говорење* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>говорење</i>	514	33	разговор (20), говор (9), говорник (2), говорница (1), изговор (1)
српски <i>говорити</i>	800	15	разговор (8), разговарати (4), говор (1), говоркати (1), говорник (1)
бугарски <i>говоря</i>	579	1	говор (1)
руски <i>говорить</i>	593	7	разговор (7)
белоруски <i>гаварыць</i>	642	0	/
украински <i>говорити</i>	478	0	/

Табела 7. Стимулусот *ден* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>ден</i>	540	6	роденден (2), Велигден (1), денес (1), денови (1), суден (1)
српски <i>дан</i>	800	3	данак (1), данас (1), данашњи (1)
бугарски <i>ден</i>	579	7	рожден (5), денонощен (1), денонощие (1)
руски <i>день</i>	589	6	день – деньской (6)
белоруски <i>дзень</i>	643	0	/
украински <i>день</i>	479	0	/

Табела 8. Стимулусот *дом* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>дом</i>	548	3	домашно (2), бездомници (1)
српски <i>дом</i>	800	1	домобран (1)
бугарски <i>дом</i>	583	0	/
руски <i>дом</i>	590	1	домовой (1)
белоруски <i>дом</i>	641	0	/
украински <i>дім</i>	477	0	/

Табела 9. Стимулусот *живот* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>живот</i>	535	18	живеење (7), уживање (4), соживот (3), преживување (1), животински (1), неживот (1), уживанција (1)
српски <i>живот</i>	800	2	жив (1), житије (1)
бугарски <i>живот</i>	580	1	животно (1)
руски <i>жизнь</i>	593	0	/
белоруски <i>жыццё</i>	642	1	жыць (1)
украински <i>життя</i>	479	0	/

Табела 10. Стимулусот *лице* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>лице</i>	523	6	лицемерие (4), лицемерност (1), олицетворение (1)
српски <i>лице</i>	800	33	наличје (29), дволичност (3), личност (1)
бугарски <i>лице</i>	581	14	лик (12), личност (2)
руски <i>лицо</i>	580	9	лик (5), личность (4)
белоруски <i>твар</i>	640	0	/
украински <i>облччя</i>	477	0	/

Табела 11. Стимулусот *љубов* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>љубов</i>	566	2	заљубен (1), љубомора (1)
српски <i>љубав</i>	800	7	пољубац (5), љубомора (1), љубљење (1)
бугарски <i>љубов</i>	580	2	вљобен (1), љубовница (1)
руски <i>любовь</i>	594	2	любить (2)
белоруски <i>любоў</i>	642	2	любимая (1), люблю (1)
украински <i>любов</i>	478	0	/

Табела 12. Стимулусот *рака* во асоцијативните речници

Јазик	Вкупен број на асоцијации	Број на асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа	Асоцијации кои имаат иста зборообразувачка основа
македонски <i>рака</i>	534	1	ракување (1)
српски <i>рука</i>	800	21	наруквица (9), рукавица (5), руковање (4), ручно (1), рукав (1), рукопис (1)
бугарски <i>ръце</i>	582	2	ръкавици (2)
руски <i>руки</i>	593	0	/
белоруски <i>рукі</i>	642	1	ручка (1)
украински <i>руки</i>	478	0	/

5. Анализа на резултатите

Резултатите од анализата на асоцијативните речници се прилично изедначени. Мал исклучок прават резултатите од српскиот јазик, бидејќи за некои стимулуси имаат малку поголем број на асоцијации со иста зборообразувачка основа. Но причината за ова треба да се бара во податокот што за дадениот стимулус во српскиот јазик се собрани 800 асоцијации, додека за преостанатите јазици се собрани по околу 500 асоцијации. Од анализата кај другите асоцијативни речници се заклучува дека сосема мал, речиси занемарлив е бројот на асоцијациите кои имаат иста зборообразувачка основа со стимулусот. Ако се знае дека повеќето прости зборови имаат по неколку стотици деривати, зачудува што во асоцијативните полиња наоѓаме само неколку. Тоа не е случај само во македонскиот јазик, туку и во сите други анализирани асоцијативни речници од другите словенски јазици што може да се види и од горните табели. Значи, не станува збор за изолиран случај, туку тоа е една универзална појава. Што е причината за ваквата појава? Одговорот се содржи во заклучокот.

6. Заклучок

Од табелите се гледа дека стимулусите се сосема малку асоцијативно поврзани со своите деривати. Дури и кога се поврзани, не сме сигурни дали поврзувањето е асоцијативно или станува збор за поврзување според некоја семантичка врска: пароними (еден од основните услови два збора да бидат пароними е да имаат ист корен, но да се разликуваат според значењето), антоними, синоними итн. Дериватите обично имаат иста зборообразувачка основа, а значењата помалку или повеќе им се слични, па можеме да кажеме дека лексемите кои имаат иста зборообразувачка основа помалку или повеќе семантички се поврзани, но не и дека се силно асоцијативно поврзани. Од друга страна, семантичките врски, како што се паронимите, може да бидат и асоцијативно поврзани, но и не мора да бидат асоцијативно поврзани. Како се распоредени, асоцијативно, поврзаните лексеми во менталниот лексикон?

Деривационите, па и творбено поврзаните лексеми не се чести асоцијации кај испитаниците. Дали тоа значи дека не се блиску групирани во менталниот лексикон? На испитаниците прво им паѓаат на памет зборови кои во менталниот лексикон се наоѓаат непосредно едни до други. Штом дериватите, па и паронимите не се чести асоцијации, следува дека не се блиску едни до други во менталниот лексикон.

Интересно е размислувањето (според некои психолингвистички испитувања) дека дериватите во менталниот лексикон не се чуваат во целина, туку дека тие се распоредени на делови. Посебно се распоредени основите (корените) на зборовите, а посебно наставките. Символично тоа можеме да го претставиме како плакар со фиоки. Плакарот е менталниот лексикон, а фиоките се групи на лексеми: основи, наставки, префикси итн. Кога испитаникот ќе треба да употреби некој дериват, тој во плакарот од фиоката за коренот го вади коренот на зборот, а од фиоката за наставки ја вади наставката. Ваквото гледиште може да се поврзе само за дериватите кои имаат помала фреквенција. Тоа е и причината поради која кога треба да користиме деривати, пароними, антоними, синоними ни е потребно многу повеќе време отколку кога треба да користиме асоцијативи. Менталниот лексикон, а со тоа и плакарот, би бил преоптоварен ако во него секој дериват се наоѓа во посебна фиока. Па пребарувањето низ фиоките би било многу напорно и многу бавно. Затоа тие се групирани по некоја основа.

Библиографија

- АРБЈ (2003) – Балтова, П., Ефтимова, А., Липовска, А., Петрова, К. *Български асоциативен речник, прав и обратен*. Софија: Софийски универзитет „Св. Климент Охридски“, Руска академия на науките.
- АРМЈ (2017) – Соколова, М. *Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик*. (Докторска дисертација во ракопис). Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје.
- АРРЈ (1994; 1996) – Караулов, Ю. Н., Сорокин, Ю. А., Тарасов, Е. Ф., Уфимцева, Н. В., Черкасова, Г. А. *Ассоциативный тезаурус современного русского языка*. Т. I. Русский ассоциативный словарь. Кн. 1 Прямой словарь: от стимула к реакции. Москва, 1994; кн. 2 Обратный словарь: от реакции к стимулу. Москва, 1994; т. II кн. 3, Москва, 1996; кн. 4, Москва, 1996. Российская академия наук.
- АРСЈ (2005) – Драгићевић, Р., Пипер, Пр., Стефановић, М. *Асоцијативни речник српскога језика*. Београд: Службени лист СЦГ, Филолошки факултет у Београду.
- Вътов, В. (1998). *Лексикология на българския език*. Велико Търново.
- Драгићевић, Р. (2010). *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- СЛАР – Словенски асоцијативен речник (2004) – Уфимцева, Н. В., Черкасова, Г. А., Караулов, Ј. Н., Тарасов, Е. Ф. *Славянский ассоциативный словарь, русский, белорусский, болгарский, украинский*. Москва: Министерство образования и науки Российской Федерации, Московский государственный лингвистический университет, Российская академия наук, Институт языкознания.

Marija Sokolova
Goce Delchev University, Stip

**Compared Analysis of the Same Stimulus from the Macedonian Associative Dictionary
with Other Associative Dictionary**

Abstract: The benefits of creating an associative dictionary are vast. One of them is the possibility to make a comparative analysis between associations of associative dictionaries among different nations, i.e. languages. Thus, it is possible to discover the specificities (similarities and differences) among people. When making such comparative analyzes, the best results are achieved if the analysis is done in associative dictionaries of people (states) whose languages are similar or derived from the same language group, for example, a comparison of the associations among Slavic people. However, here we do not mean only the common SLAR - Slavonic associative vocabulary, but also the individual associative dictionaries of Slavic people.

Keywords: *associates, white, rich, water, time, head, stupid, speaking, day, home, life, face, love, hand.*

ГОД. IV
БР. 7

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. IV
NO 7